ЧЫЛА ЭЛЛАСЭ ПРОЛЭТАР-ШАМЫЧ, УШНЫЗА!

Лэнин-Сталин пашa вэрч кучэдалаш йамдэ лий!

Сайын канышна, отлично тунэмаш тӱҥалына

Ик кэчэ гыч у вий дэнэ тунэмаш тӱҥалам

Тэлэ каникулым пэрвой кэчэ гычак вэсэлан, культурно эртэраш тӱҥальым. Каникул жапым эртараш мый ышканэм планым штэнам.

Кажнэ кэчын коньки, йэчэ да издэр лэнэ мунчалтэм. Тӱшкан погынэн чодраш, олыкыш йэчэ дэнэ коштына. Чодраштэ пӱртысым эскэрэна.

Кастэнэ школыш радио, патэфон колышташ коштам. Кино спэктакль, куанымэ кас чӱчкыдын лийэда, тушко эрэ коштам.

Кэчэ йыда сылнэ литэратурым лудам. Тидэ кэчылаштэ Даниэль Дэфонын „Робинзон Крузо" лӱмын книгажым лудын пытарышым. Кызыт В. Костыльэвын „Питирим" романжым лудаш тӱҥалынам.

Мыйын каникул жапэм вэсэлан, курльтурно эрта. Каныш жапым моштэн эртарэн вийым чумырэм. Ик кэчэ гыч у вий дэнэ тунэмаш пижам.

Загайнов Миклай.

Ронго район, Руйа-сола пэлэ кыдалаш школ.

Учэник Шэстов—Йурин район, Васильйэвский пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ-шамычын эн пагалымэ йолташышт. Тудо 6 классыштэ чыла прэдмэт дэнат отличнэ тунэмэш.

Сӱрэтыштэ: отличник Шэстов.

Фото Сэдовын.

Арбан пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ-шамыч (Иошкар-Ола район) Иошкар-Олаш „Ленин в Октябре" кинофильмым ончаш кайат.

Фото—Овэчкинын.

Каникул жапна сайын эрта

Мэ, Арбан пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ-шамыч тэлэ каникулным моштэн эртарэна. Погынэн йэчэ дэнэ чодраш кайэна, пӱртысым эскэрэна. Кастэнэ сылнэ литэратурым, газэтым лудына.

Адак ышкэнан „Сайэмдышэ" колхозлан шошо агалан йамдылалтмаштыжэ полшэна. Эшплатов дэн коктын колхозлан 100 килограм ломыжым погэн улына.

Кок кэчэ гыч у вий дэнэ школыш тунэмаш кайэна. Сайын канэн „отлично" тунэмшаш вэрч тыршаш тӱҥалына.

Алэксандров Ильа.

Иошкар-Ола район, Арбан пэлэ кыдалаш школ.

Йошкар-Оласэ 1-шэ №-ан школын кумышо классыштыжэ туныктышо С. В. Таланцэва йолташ шкэ учэникшэ-шамычлан у ий пӧлӧкым пуэда.

Фото Овэчкинын.

„Ленин в Октябре" фильм пэш кэлшыш

13 янвабрьыштэ школын кайэмат туныктышо мыйдэчэм ойыртэмын йодэш:

— Но, Коротков, каникул жапым кузэ эртарышыч?

А мый тудлан пэҥгыдын каласэм:

— Отлично!—манам. Мом ыштышыч, манын йодэш гын, мый тудлан ойлэм: издэр, йэчэ, коньки дэнэ мунчалтэнам, литэратурым лудынам, эн шэргыжэ—„Ленин в Октябре" киносӱрэтым ончэнам.

Мэмнан коммунистичэский партийын вуйлатымыжэ дэнэ гына мэ пэлэдалтын кушкына. Совэт элыштэ гына мэмнам пэш чот пагалат. Вот тэвэ мэмнам кино ончаш Йошкар Олаш имньэ дэнэ кондышт, имньэ дэнак наҥгайышт. Мыйын шонымаштэ капиталист эллаштэ шэмэр йоча-шамычын йара жапышт пэш йокрок эрта. Нунылан киноат, спэктакльат ок логал.

Мэмнан илыш гына пийалан. Тыгай пийалан илыш вэрч тӱньасэ пролэтариатын вождьшо Владимир Ильич Лэнин пӱтынь илышыжым пуэн. Владимир Ильичын совэт властьым ыштышаш вэрч кучэдалмыжэ „Ленин в Октябре" фильмыштэ пэш сайын ончыкталтын. Тидэ фильм мланэм пэш кэлшыш.

Пӧтр Коротков.

Пуэсир тӱҥалтыш школ, Иошкар-Ола район.

Лэнин гайэ лийаш туныктышо фильм

„Ленин в Октябре" фильмым ончэн, ныгунам мондыдымо Владимир Ильич Лэнинын образшэ-шамычым ужым. Тидэ фильм Лэнин гайэ писэ ушан, пэҥгыдэ, лӱддымӧ лийаш мэмнам туныкта. Лэнинын образшэ—тушман-шамычым йӧршынак шалатэн, куклэн пытараш кучэдалаш туныктышо примэр.

Лэнинын рольжым ССР Ушэмын калык артистшэ Щукин пэш сайын модэш.

Логинова Марийа.

ПЫТАРТЫШ ПОЧТО ГЫЧ ЭН ИНТЭРЭСНЫЙ СЭРЫШ

ПАГАЛЫМЭ РЭДАКЦИЙ

Эн пэрвойак тыланда, пагалымэ рэдакций, пэш кугу саламым колтэм.

Рэдактор йолташ, мый пионьэр радамыштэ шогэм. Йыван-Сола пэлэ кыдалаш школышто тунэмам.

Мый ты мартэ „Йамдэ лий" рэдакций дэнэ кылым кучэн омыл. Тушко возэн шогымашэм укэ. Тидым мый ситыдымашлан шотлэм. „Йамдэ лий" рэдакций дэнэ кылым кучаш кӱлэшак, ончыкыжо сэрэн шогаш тӱҥалам.

Ындэ шкэ пашам нэргэн изишак сэрэм. 1937 ийыштэ мыйым звэньэвойлан сайлышт. Тидлан мый пэш куанышым да пашам уло кумыл пыштэн ышташ пижым. Мыйын звэнаштэ пионьэр-шамыч сайын да отлично тунэмыт. Звэньэвой сборым вэсэлан эртарэна. Йара жапыштэ шашкэ, шахмат дэнэ модына.

Мый пэрвой чырыкыштэ сайын тунэмым. Тунам 10 „хорошо" да 5 „отлично" отмэткэм ыльэ. Кокымшо чырыкыштэ эша чот зaниматлаш тӱҥальым. Литэратурым шуко лудынам, мӧҥгыш пумо пашам тӱрыс шуктэн шогэнам. Сандэнак кокымшо чырыкыштэ 1 „хорошо" да 14 „отлично" отмэткым нальым. Отлично тунэмшаш вэрч С Волков дэнэ сорэвноватлымаштэ мый ончык лэктынам. Начар тунэмшэ С. Толчинлан чот полшэм. Мыйын полшымэмлан кӧрак Толчин сайын тунэмаш тӱҥалын.

Каникул жапэм мыйын вэсэлан эрта. Утларакшэ йандар йужышто лийам, йэчэ, издэр дэнэ куанэн мунчалтэм.

Адак мом возаш? Эша тэвэ мо: Вэрховный Совэтым сайлымаштэ пэш активнэ участвоватлэнам, литэратурым ужалкалэнам, пырдыж газэт лукташ полшэнам.

Ындэ шкэ сэрышэм кошартэм.

Пионьэр салам дэнэ—

Ф. Горшков.

Кужэҥэр район.

Рэспубликысэ пэрвой йоча спартакиадэ

Йуный физкультурник-шамычын сорэвнованьышт эртыш

5 дэн 6 йанварьыштэ Йошкар-Олаштэ рэспубликысэ йоча спартакиадэ эртаралтэ. Спартакиадыш рэспубликын эн сай йуный физкультурник дэн физкультурница-шамыч погынэныт. Тидэ спартакиадэ пионьэр дэн школьник-шамыч коклаштэ физкультур паша кумдан шарлымым ончыктыш. Физкультур дэнэ совэт йоча-шамыч пэнгыдэмын кушкыт, шуаралтыт.

Сорэвнованьыштэ 148 йэн участвоватлэн. Йэчэ дэнэ, коньки дэнэ сорэвноватлымаштэ ончыл вэрым налшаш вэрч чот кучэдалыч.

Тэвэ 10 километр коклам йэчэ дэнэ кайаш старт пуалтэ. 54 минут да 46 сэкунд жапыштэ финишыш Ронго кыдалаш школышто тунэмшэ Рьабчиков Сидыр толын. Тудо пэрвой вэрым налын. Сайдуллин (Йошкар-Ола) 55 минут да 12 сэкундышто толын, кокымышо вэрым нальэ. 5 километрыш каймаштэ Гэрасимов (Звэнига) ончыко лэктын.

Ӱдыр-шамыч кум километрыш, кокытыш сорэвноватлэн кайат. Кум километр дистанцийыш каймаштэ пэрвой вэрыштэ—Йэршова Инна (Йошкар-Ола). Кок километрыш каймаштэ Данилова А (Сотнур) пэрвой вэрым налын.

Коньки дэнэ 1000 мэтрыш куржмаштэ Злобин Володьа (Йошкар-Ола) налын.

Командэ - шамыч кокла гыч йэчэ дэнэ пэрвой вэрым Звэнига районын командыжэ налын. 2-шо вэрыштэ—Ронго, 3-шо вэрыштэ—У Торйал.

Йэчэ дэнат, коньки дэнат сорэвноватлымэ итогым иктышлэн, очком шоглэн лукмэкэ пэрвой вэр Йошкар-Оласэ командылан пуалтын. Звэнига районын командыжэ 2-шо вэрыштэ, Торйал командэ 3-шо вэрыштэ.

Сорэвнованьыштэ ончыл вэрым налшэ командэ-шамычым, тугак посна участник шамычым МАССР Исполком пэлэнсэ физкультур дэн спорт паша комитэт шэргакан пӧлэк дэнэ прэмироватлэн. Йошкар-Ола дэн Звэнига районын командыштлан 350 тэнгэ гыч, Йошкар-Оласэ пионьэр пӧртын хоккэйный командыжлан 200 тэнгэ пуалтэш. С. Рьабчиков дэн В. Злобин имэнной шагат дэнэ прэмироватлалтыныт. Йатыр участник-шамычым йэчэ костьум дэнэ прэмироватлымэ.

Тидэ спартакиадэ—тэнийсэ сэзонын тӱҥалтышыжэ. Тэлэ жапыштэ спартакиадэ-шамыч адакат эртаралтыт. ВЛКСМ райком дэн школ-шамычлан шушаш спартакиадылан поснак сайын йамдылатман. Кызытсэ рэкордэш шогалаш ок лий. Мэмнан йуный физкультурник-шамыч адакат сайрак рэзультатым пуэн кэртыт.

Оршанкэ, Мари-Турэк, Параньгэ райкомол-шамычлан да физкультур пашайэн-шамычлан физкультур пашаштэ руалынак заштaлтышым ыштыман. Нуно кызыт пэш эркын тарванылыт. Шушаш спартакиадыш образцово йамдылалт толаш—кажнэ районын задачыжэ.

И. А.

Рэспубликысэ пэрвой йоча спартакиадыштэ участвоватлышэ Звэнига район командэ.

Сӱрэтыштэ: ончылно командын руководительжэ Рыбаков дэн Долгов йолташ-шамыч шинчат. Пэрвой ратыштэ (шола гыч пурлаш): **Абиньаков Н.** (Марбунстрой кыдалаш школ гыч), **Фэдорова Т.** (Помар пэлэ кыдалаш школ гыч), **Кузьмина Софийа** (Помар пэлэ кыдалаш школ), **Вэтчинина Л.** (Лопатин кыдалаш школ). Шэнгэлнэ шогат: **Макаров А., Орлов И., Гэрасимов Г.** (Звэнига кыдалаш школ), **Пэтров А.** (Кокшамар кыдалаш школ).

Фото Чуршуковын.

РЭСПУБЛИКЫШТЭ ПЭРВОИ ВЭРЫМ НАЛЬЫМ

Мый Ронго районышто ик эн тале йуный физкультурниклан шотлалтам. Чынак, мый физкультурым путырак чот йӧратэм. Кап-кылым пэнгыдэмдымаштэ физкультур эн кӱлэшан.

Кызыт кэчэ йыда йэчэ дэнэ коштам. Йэчэ дэнэ коштмо тэхникым сайынак тунэмынам.

Шукэртэ огыл йэчэ дэнэ мэмнан районышто йоча спартакиадэ эртаралтэ. 10 километр коклам сорэвноватлэн каймаштэ пэрвой вэрым мый налынам.

Мыйым рэспубликысэ йоча спартакиадыш колтышт. Тыштат мый 10 километрыш каймаштэ пэрвой вэрым нальым. Тидэ дистанцийым 54 минут да 46 сэкундышто кайэнам. Садлан рэспубликыштэ физкультур дэн спорт пашам вуйлатышэ комитэт мыйым имэнной шагат дэнэ прэмироватлыш.

Кызыт налмэ пэрвой вэрэм ончыкыжат аралаш тӱҥалам.

Физкультур дэнэ кап-кылэм пэнгыдэмдэн, мый эл аралымэ пашалан эрэак йамдэ шогэм.

Рьабчиков Сидор

Ронго кыдалаш школ, 8-шэ класс.

Физкультурым пэш йӧратэм

Физкультур дэкэ мый пэш шӱмэшкэнам. Физкультур дэнэ кушар утлар к заниматлэм, тунар капкылэм пэнгыдэмэш.

Лум толмэкак йэчэ дэнэ коштaш тӱҥалым. Йолташэм-шамыч дэнэ сорэвноватлэн коштына. БГТО значоклан нормым сдатлэнам.

Шукэртэ огыл мэмнан район цэнтрэш — Сотнур сэлаш йоча спартакиадэ эртаралтэ. Кум километрыш йэчэ дэнэ каймаштэ пэрвой вэрым мый налынам (21 минутат 3 сэкундышто кайэнам). Садлан мыйым йэчэ дэнэ прэмироватлэныт да рэспубликысэ йоча спартакиадыш колтэныт.

Стартыш шогалмэм годымак кузэ гынат ончыл вэрыш лэкташ, манын рэшитлышым. Старт пуалтэ. Эрэ ончыко да ончыко чымэна. Кок километрым 9 минут да 21 сэкундышто кайэнам. А варажэ куаныш увэрым колым: 2 километрым каймаштэ рэспубликысэ пэрвой вэрыш мый лэктынам. Тидлан рэспубликысэ физкультур комитэт мыйым йэчэ костьум дэнэ прэмироватлэн.

Мый рэспубликын ик эн сай физкультурницажэ лийаш шонэм.

Данилова Алэксандра.

Сотнур район, Кугу Парат пэлэ кыдалаш школын 7-шэ классыштыжэ тунэмшэ.

Физкультур—эн сай каныш

Мый изиньэкак физкультурым пэш чот йӧраташ тӱҥалынам. Кап-кылым пэнгыдэмдымаштэ физкультур дэч сай ныматукэ. Тэлэ шуат, йэчэ ӱмбакэ шогальым. Каныш жап годым эрэак йэчэ дэнэ, коньки дэнэ мунчалтэн коштам. Шкэнан школышто тунэмшэ-шамыч кокла гыч мый ик эн сай физкультурниклан шотлалтам. Дэкабрь тылзыштэ школэшна эртаралтшэ сорэвнованьыштэ йэчэ дэнэ пэрвой вэрым налынам. Садлан школ дирэкций мыйым 10 тэнгэ окса дэнэ прэмироватлэн.

6 7 йанварьыштэ Йошкар-Олаш эртаралтшэ рэспубликысэ йоча спартакиадыштэ участвоватлышым.

Тунэммэ паша дэн каныш мый моштэн кылдэн шогэм. Тыршэн тунэмам. Вэсэлан канэм. 2 шо чырыкыштэ ик прэдмэт дэнэ вэлэ „хорошо" отмэткым налынам, а молыжо чыла отлично. 3-шо чырыкыштэ чыла прэдмэт дэнат отличнo тунэмаш тӱҥалам, отличнэ канэм.

Н. Малашин,

Морко кыдалаш школ.

Сӱрэтыштэ: Рэспубликысэ йоча спартакиадыштэ участвоватлышэ Данилова Алэксандра (Кугу Парат пэлэ кыдалаш школ, Сотнур район). 2 километр коклаш каймаштэ пэрвой вэрым налын. Тудым йэчэ костьум дэнэ прэмироватлымэ.

Фото Чуршуковын.

Мыйын задачэм

Коньки дэнэ мунчалтымэ тэхникым сайынак тунэмынам. Йолым моштэн алмаштэн налын кап дэнэ шӱкалатат, ончыко мардэжла чымалтат. Вий койын пурымыла чӱчэш, мускыл пэнгыдэмэш. Шкэнан школышто коньки дэнэ эн сайын мунчалтэм. Садын дэнак рэспубликысэ йоча спартакиадыш колтэныт.

Тэвэ мэ „Мэдик" стадионыш чумыргышна. Коньки дэнэ сорэвнованьэ тӱҥальэ. 100 мэтрыш куржаш старт пуалтэ. Иктат вараш ынэжэ код. Уло моштымэм дэнэ ончыко кайэм. Финишыш эн ончыч мый толым.

Тыжакын ом шогал. Коньки дэнат, йэчэ дэнат чыла дистанцийыштэ вашэн вэрыш лэкташ—тэвэ шушаш спартакиадэ ончылно мыйын ончылно шогышо задачэ. Тидын вэрч чот тыршаш тӱҥалам.

Н. П. Абиньаков.

Марбунстройысо кыдалаш школын 8-шэ классыштыжэ тунэмшэ

СОВЭТ УШЭМЫШТЭ

Эрла СССР Вэрховный Совэтын пэрвой сэссийжэ почылтэш

Мэмнан кугу родинын чыла луклаж гыч калыкын сайлымэ дэпутат-шамыч Москош СССР Вэрховный Совэтын пэрвой сэссийышкыжэ погынат. Мэмнан Марий Автоном Совэт Социалист рэспублик гыч марий калыкын избранникышт—СССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ дэпутат-шамыч: Жадов, Карачаров, Игнатьэв, Фэодоров, Сэргэйэва, Толстова, Орэхов, Кэльбэдина, Богданов, Микэркин да Торэйэв йолташ-шамыч 8 йанварьышгак Москош кайэныт.

Чаплэ фильм

5-шэ йанварьыштэ Москосо кугу кинотэатрлаштэ „Москосо Сталинский избиратэльнэ округын прэдвыборный погынымаштэ 1937 ий 11 дэкабрьыштэ Сталин йолташын ойлымыжо" звуковой докумэнтальнэ фильм ончыкталташ тӱҥалын.

Пэрвой кэчыштэ замэчатэльнэ докумэнтальнэ фильмым 40 тӱжэм нарэ йэн ончэн да колыштын.

Я. М. Свэрдловын сылкыштэ илымэ пӧртшӧ тӧрлалтэн шындалтэш

Йар Колпашэв район (Нарым) Максимкин йалыштэ кугыжан сылкэ годым Йаков Михайлович Свэрдлов илымэ кугуак огыл пӧрт аралалтын. Партий окружной комитэт дэн Нарым окрисполком тидэ пӧртым тӧрлатэн шындаш рэшитлэныт. Тудын йыр музэй дэн библиотэк ышталтэш. Тидэ шот дэнэ пӧрт музэй кӧргыштӧ лийэш. Кызыт пӧртым тӧрлатымэ да музэйым ыштымэ проэктым пэнгыдэмдымэ.

Шуко йочан ава-шамычлан ик миллиард 105 миллион тэҥгэ полыш пуалтын

Совэт Ушэмыштэ шуко тӱжэм йэш шуко йочан улмылан государствэ дэч полышым налэш. СССР наркомфинын 1937 ий 1 дэкабрьлан улшо увэржэ почэш, правитэльствын „шуко йочан ава-шамычлан полыш улмо да абортым ышташ чарымэ нэргэн" 1936 ий 27 ийуньышто лукмо дэкрэт дэч вара Совэт Ушэм мучко 1.105 миллион тэҥгэ полышым пумо.

1938 ий 1 йанварь гыч шуко йочан ава-шамычлан полыш пумаш сайэмэш. Ончыкшым оксам Сойузный бӱджэт срэдствэ гыч госбанк учрэждэньэ шамыч район финансэ отдэлла гыч пумо чэк дэнэ пуэдаш тӱҥалыт, тидэ кӱлэшлан финорганлаш прэдваритэльнэ крэдит ок почылт. Тидэ порьадкэ полыш пумашым ик мыньар куштылэмда.

Мландэ чытыралтмаш

7 йанварь ваштарэш йӱдым СССР наук Академийын Грузинский филлиалжэ гэофизичэский институт цэнтральный сэймологичэский станций мландэ чытыралтмаш лиймым палэмдэн. Мландэ чытыралтмаш гринвич жап дэнэ 21 час 27 минутышто Тбилиси дэч 86 километр коклаштэ лийын. Тудын вийжэ 3-4 балл.

Тидэ йӱдымак 1 час 27 минут дэн 6 час да 27 минут коклаштэ сэмограф кугуак огыл вийан лийшэ адак 18 вэрэ мландэ чытыралтмашым палэмдэн. Нунын кокла гыч утларак вийанжэ—кок баллан 3 час 31 минут да 55 сэкундышто лийын.

КИТАЙ КАЛЫК СЭҤГА!

Гэроичэский китай калык шкэ родинжым йапонский грабитэль-шамыч дэч аралымэ 6 тылзэ жапыштэ висаш лийдымын куатан, организованный лийын.

Китайыштэ Йапон ваштарэш кучэдалшэ йэдиный рэвольуционный калык армийым ыштымэ. Тудын составышкыжэ талантливый полководэц Чжу Дэ командовайтлымэ китай Йошкар армийын частьшэ-шамыч пурэныт. Тидэ армий йапон захватчик-шамыч ваштарэш пэш чот крэдалэш, шкэнжын сэҥгышашыжлан пэнгыдын ӱшана.

Тэхникэ шотышто китай часть-шамыч дэнэ таҥастараш лийдымын сайын вооружитлалтшэ йапонский грабитэль-шамыч, чынак, шуко колымаш, йомдарымаш дэнэ Йӱдвэл Китайын утларак провинцийжэ-шамычым, Шанхайым, Нанкиным налыныт да Китай кӧргыш кэлгыҥак пурэн кэртыныт. Китайыштэ шарлышэ сар шуйнышо характэран лийэ. Йапон агрэссор-шамыч шортмашкэ шуыт. Йапон войска-шамыч кунар кэлгышкырак пурат, йапон импэриалист-шамычлан тунар шучкырак лийэш. Йапонский грабитэль-шамычын налмэ чыла районлаштат китай калыкын партизанский кучэдалмашыжэ вийан кушкэш да кумдаҥэш. Йапонийын кучэдал налмыжым нулышш шуктышаш дэнэ лӱдыкта.

Йапонский захватчик-шамычын тэррорыштым, нунын каратэльный экспэдицийыштым, массэ дэнэ лӱйэн пуштэдымыштым ончыдэ, китай партизанский отрьад-шамыч эрэ шукэмыт. Кызытсэ жапыштэ ик Сэвэрный Китайыштэ гына 100 тӱжэм партизан-шамыч крэдалыт. Нойабрь мучашыштэ Сэвэрный Китайысэ партизанский дивизийжым налын, пар-тизан-шамыч ваштарэш кучэдалмашкэ кусарашыжэ логалын. *(fragment as printed: "двийжэньэ путырак чот талышнымаш дэнэ йапон командованыылан фронт гыч йатыр дивизийжым налын, пар-")*

Пэш шуко йэнган партизанский отрьад-шамыч йапонский захватчик-шамычым шижшашын кырат. Нуно кӱртньӧ корно станцийлашкэ, йапон гарнизонлашкэ, аэродромлашкэ нападэньым ыштэдат, кӱртньӧ корным шалатылыт, корным локтылыт, кӱварым пудэштарат, посна йапон отрьад-шамыч ӱмбак кэрылтыт. Йапон воэнщинын шкэнжынлан шотлымо районлаштэ тичмаш сар шамыч лийэдат. Тыгэ йатыр кэчэ дэнэ крэдалыт. 25 градус мартэ шушо йӱштӧ лиймэ дэнэ, кучаш лийдымэ партизан-шамыч почэш кугу курыклаштэ нойэн курштылмэ дэнэ йапон часть-шамыч пэш чот лунчыргат, шуко йэҥышт колат, сусыргат, чэрланат, кыдыштым, йолыштым йӱштӧ налэш. Вэрым сайын шинчышэ, калык дэч кугу полышым налын погышо партизан отрьад-шамыч йапон каратэльный отрьадшамычын пэрымышт йӱмач куштылгын кораҥыт да йапонэц-шамычым лунчыртышаш тактикым кучылтыт: кэлшышэ вэрым ойрэн, нойышо йапонэц-шамыч ӱмбак кэрылтыт.

400 миллионан чумыр китай калык йапон грабитэль-шамычым сэҥгымашкэ кучэдалэш.

Китайыштэ содор сэҥэн кэрташ шонышо йапон воэнщинэ кужу жап шуйнышо сарын чытырыктымашэшкэ лавыргыш. Йапон захватчик-шамыч эрэ нэлырак да нэлырак положэньыш логалыт.

Гэроичэский китай армий пудырталтын огыл. Тудо кораҥын, шкэнжын бойэспособностьшым арала да сарэш шуаралтэш.

Йапонэц-шамычлан Китайым шкэ колонийышкышт савыраш, китай калыкым кабалаш налаш ок логал.

Сарын кажнэ кэчыжэ йапон захватчик-шамыч ваштарэш крэдалмэ йэдиный фронт радамым ушнышо у да у миллион шэмэр-шамычым нӧлда.

Китай калык сэҥа!

М. Тамарин.

„Колхозные ребята" газэт гыч.

Китайысэ войэннэ дэйствий.

Сӱрэтыштэ: Китай армийын бойэцшэ-шамыч наступатлымаштэ. (Цэнтральный Китай).

В. И. Лэнин кузэ тунэмын

(В. И. Лэнин нэргэн Марийа Ильинична Ульйанован шарнымашыжэ гыч)

Владимир Ильич йочажэ годымак тӱнгалмэ пашам мучашлан шуэш ыштэн шукташ тунэмын.

Шуко годым тыгэ лийэда: тунэмшылан мӧнгыш пашам могай заданым пумо гын, ончылно эша жап уло, манын тунамак ышташ ок тӱҥал, исьмэннэ пашам пушаш дэч ончыч шинчэш да вара вашкэн ышта. Тудо тыгэ ойла: „Ончылно эша жап йатыр уло, шуам" манэш. А Владимир Ильичлан иктаж могай сочинэньым возаш пуэныт гын, тудо тунамак возаш пижын. Эн пэрвойак матэриалым йамдылэн: шкаланжэ к н и г а - шамычым ойыркалэн, нуным лудын, кӱлэш вэржым возэн налын.

Тудо шукыж годым карандаш дэнэ возгалэн. Карандашым вичкыжын, пэш чаплын пӱсэмдылын. Владимир Ильич коч кунамат тэтрадь листын ик могырэшыжэ гына возэн. Тудо листыштыжат пурла могырэш йатыр вэрым кодэн. Вуйышкыжо иктаж мо толын пурэн гын, шкаланжэ кӱлэш тэтрадь листым ончын да пурла могырэш йэшарэн возэн. Ильич эн ончычак сочинэньэ планым ыштэн. Мэмнан руш калык коклаштэ шагал йэҥжэ тыгэ ышта: Мэмнан шуко йэн-шамыч иктаж могай докладым ышташ кайат гын, планым, конспэктым огыт ыштэ, вара тушто вуйышкышт мо пура, тудым ойлат. А Владимир Ильич коч могай докладлан йамдылалтын, альэ брошьурым возаш шинчын гынат, эрэ планым ыштэн. Йоча улмыж годымат сочинэньым возаш планым ыштэн.

Гимназийын к о к ы м ш о классыштыжэ тунэммэм годым мый мом ом шинчэ гын, Владимир Ильич эрэ полша ыльэ. Тудо коч кунамат коч могай пашамат аккуратнэ, точно ыштымым трэбоватлэн. Мый шарнэм: мланэм Йэвропо картым сӱрэтлаш пуэныт. Мый картым ончэн кид дэнэ сӱрэтлэнам, Владимир Ильич мыйын сӱрэтлымэм ужат, каласыш: т и д л а н циркуль уло, расстойаньым точно висаш кӱлэш, маньэ. Мыйым пужэн ышташ шогалтыш. Но адак вэс случайым: мый тудлан йылмэ-шамычым туныктэнам. Палыдымэ шомак ш мыйым возэн налаш кӱлэш ыльэ. Тэтрадкым кучышым, кидэмлан пэрвой логалшэ шӱртым налын да ургаш тӱҥальым. Тудо адакат ужын да ойла: „Кузэ? Ош тэтрадькым шэм шӱртӧ дэнэ? Укэ!"

Мыйым тунамак угыч ош шӱртӧ дэнэ урграш шогалтыш. Вот тыгай точность Владимир Ильичын коч могай пашаштат ыльэ. Тидэ точность тудын ӱмыржӧ мучко кодын.

Мланэм Владимир Ильич дэнэ тунамсэ Самарский губэрнийыштэ, Алэкайэво хуторыштo пырльа илаш логалын. К ы з ы т туштo „Уголок Ленина" колхоз, пэш сай колхоз. Владимир Ильич т ӱ ш т о кэнэжым илэн. Тунам Ильичлан 18-20 ий ыльэ. Тудын жапшэ шэлэдымэ. Кажнэ эрдэнэ кыньэлэш, шкэнжым тӧрлата, чайым йӱын тэмэш, тэтрадьыштым, словарьыжым, книга-шамычшым налэш да садыш кайа. Сад лукышто шкаланжэ ӱстэлым, тэнгылым, трапэцийым ыштэн.

Кажнэ кэчын, лӱмын ойрымо шагатыштэ, шинчын да жап йара ынжэ йом манын пашам ыштэн. Эрдэнэ нэлырак прэдмэт - шамычлан — политэкономийлан, историйлан -пижын. Тыгэ кэчывал дэч вара кок гигат мартэ, йужо годым кэчвал мартэ жапым сад лукышто эртарэн. Мый тушко вэс эллаcэ йылмэ-шамыч дэнэ заниматлаш коштынам.

Владимир Ильичын заниматлыдэ ик кэчат эртэн огыл, тудо ик кэчымат йара коштын эртарэн огыл. Айдэмын способностьшо кэч кунар кугу лийэш гынат, Ильич сэмын тыгэ чот пашам ыштымэ дэч посна нымомат ыштэн от кэрт.

Кэчвал дэч вара Ильич йужо годым гульатлаш кайэн, йужо годым сад лукышкак кайэн да сылнэ литэратурым, у журнал-шамычым лудын. Жапым шэлэдымаштэ Ильичын точностьшо ӱмыржӧ мучкак кодын. Салланак тудо пэш шуко пашам ыштэн шуктэн.

(Мучаш 4-шэ могырышто).

Рэспубликыштэ

Загайнов Миклай Руйа-сола пэлэ кыдалаш школышто тунэмэш. Икымшэ дэн кокымшо чырыкыштэ чыла прэдмэт дэнат „отлично" отмэткым налын. Загайнов общэствэнный пашаштат активнэ участвоватла. „Пионьэр вий" луман пырдыж газэтын рэдактыржылан шога.

Полушин Йыван.
Ронго район.

Кугу Корамас пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ-шамыч шашкэ турнирым эртарышт. Турнирыштэ пэрвой вэрым Сэргэйэв Алэксандр, кокымшо вэрым Миронов Алэксэй налынэт. Удыр шамыч кокла гыч пэрвой вэрым Васильэва Ольга дэн Григорийэва Тайра налынэт.

Турнир куанымаш дэнэ эртыш.

Сэргэйэв Саньу.
Сотнур район.

Шуар-сола тўнгалтыш школышто (Ронго район) тидэ кэчылаштэ пионьэр сбор эртаралтэ. Сборыш чыла пионьэр да тунэмшэ-шамыч погынэнэт. Сборэш Сэмьонов Йыван, Павлов Алэксэй, Пэтров Дмитрий, молат чылажэ 27 тунэмшэ йоча-шамыч пионьэрыш пурышт. Пионьэр паша сайэмаш тўналын.

Сэмьонов Йыван.

Арбан пэлэ кыдалаш школ дирэктыр П. И. Иванов 5 йанварьыштэ пионьэр отрьадлан 150 тэнгэаш пионьэр атрибутым нальэ. Мэ пионьэр-шамыч тидлан пэш куанышна.

И. Алэксандров.
Иошкар-Ола район.

Школэшна Осоавиахим кружок почылто. Тунэмшэ шамыч кружок члэнлан куанэн возалтыч. Кружокым туныктышо Н. С. Йачмэнов вуйлата. Заньатийым сайын эртара.

Ник Киртайэв.
Ронго район, Руйа-сола пэлэ кыдалаш школ.

Кой-сола пэлэ кыдалаш школышто (Шэрнур р-н) тунэмшэ-шамыч каникул жапыштэ колхозник-шамычлан вэчэрым эртарышт. Вэчэрыштэ куштымаш, мурымаш, почэламут каласымаш лийэ.

Иванов Элэксэй.

Чиркэ пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ-шамыч шошо агалан йамдылалтмаштэ колхозлан вийан полшат.

Тэвэ 6-шо классыштэ тунэмшэ-шамыч Фэодоров Йыван дэн Чэснаков Йыван ик кэчыштэ Прамнэк лўм колхозлан 10 цэнтнэр ломыжым погэн пуэныт. Тидлан колхозник-шамыч йоча-шамычым пэш чот пагалат.

Арс. Фэодоров.
Пэктубай район, Чиркэ пэлэ кыдалаш школ.

Йэмэльйанов Василий Кузнэцово йал (Йошкар Ола р-н) шыжым пасу гыч мэранг игым кучэн кондыш. Мэранг игым ашнаш тўнгальэ. Пэрвойракшым мэранг игэ йэнг дэч пэш лўдэш ыльэ. Но вара сэмын йэнгым палаш, йэнг кидыш толаш тўнгальэ. Йэнг кид гыч шöрым, кэшырым, ковыштам, молымат кочкаш тунэмэ.

Кызыт мэранг кугу лийын. Ындэ йэнг дэч нигунарат лўдмашыжэ укэ. Йэмэльйанов Васлий шкэ мэрангжым кролик-шамыч лэнэ пырльа ашнаш тўнгалаш шона.

Савинов Сэргэй.
Кузнэцово пэдучилищэ.

Куптўр пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ-шамыч (У Торйал район) йэчэ дэнэ БГТО значоклан нормым сдатлат. Рыбаков дэн Калинин эн сай рэзультатым пуэныт. Нуно 3 километрым 17 минутышто кайэныт.

Иванов В. М.
У Торйал пэдучилищыштэ тунэмшэ.

В. И. Лэнин кузэ тунэмын

(М У Ч А Ш)

Владимир Ильич нэмыч, француз йылмэ-шамычым пэш йöратэн. Нинэ йылмэшамычым тунэммашкэ пэш шуко вийым пыштэн. Тудын словарьжэ-шамыч мо гай кўлэш, тугай улыт ыльэ. Французский нэправильный глагол-шамычым возымо таблицыжэ пэш сайын возымо да графитлымэ ыльэ.

Школышто поснак лишыл йолташыжэ Владимир Ильичын укэ ыльэ, но пырльа тунэммэ йолташыжэ-шамыч тудым пэш пагаленыт. Владимир Ильич школышь заньатэ тўналмэ дэч йатыр ончыч кайэн да йолташыжэ-шамычлан задачым рэшатлаш, дрэвний йылмэшамычым лончылаш полшэн. Нинэ прэдмэт-шамычым Владимир Илич пэш сайын шинчэн.

Тудо у йылмэ-шамычымат пэш чот шинчэн. Владимир Ильичын, альэ самырык улмыжо годымак, журнальнэ литэратур пашалан способностьшо пэш раш койын шогэн. Симбирский гимназийыштэ словэсностьым туныктышо Владимир Ильичлан пьатьоркым да эша пьатьорко почэш плюсым шында ыльэ. Тидат ок ситэ, уло вийжэ дэнэ мокта ыльэ. Туло мэмнан авийлан эрэ ойлэн: тыйын эргыч литэратор лийэш, манын. Матэматикэ да йэстэствэннэ науко-шамыч дэнэ Ильич шагалрак заниматлэн. Йэстэствэннэ наукым тудын кугурак ижэ Алэксандр Ильич йöратэн. Тудо эрэак пуш дэнэ коштын, тўрлö шукш-шамычым погэн, коллэкцийым ыштылын, молат. А Владимир Ильич тидым йöратэн огыл. Тудо эн утларакшэ йылмэшамычым, литэратурым, историйым йöратэн.

Йошкар-Оласэ 5-шэ №-ан школышто тунэмшэ-шамыч у ий йолкышто модыт.

Фото Овчкинын.

КУАНЫМЭ КАС ВЭСЭЛАН ЭРТЫШ

Школ пöртын кўшыл пачашыштыжэ поснак вол гыдо тул йўла. Зал кöргым пэш чаплын сöрасталымэ: пырдыж воктэн вождь-шамычын портрэтышт, лозунг. Залыш йоча-шамыч дэн колхозник-шамыч шынг-шынг тэмылыт. Тачэ тыштэ Пушкин лўмэш пионьэр отрьад самодэатэльный художэствэннэ касым эртара.

Вэчэр почмо годым пионьэр-шамычым кужун сово кырэн вашлийыч. Эн пэрвойак пионьэр-шамыч изи пийэсым модын ончыктышт. Вара хоровой кружок тўрлö сылнэ муро-шамычым мурыш. Отличнo тунэмшэ-шамыч почэламутым пэш сайын каласэн пуышт.

Струнный оркэстыр „Тусть", „Коробочка" „Свэтит мэсяц" да моло сылнэ муро-шамычым шоктэн пуыш. Физкультур выступлэньэ, пирамидэ, ончышо-шамычлан пэш кэлшыш.

Вара тўрлö национальнэ танэц-шамычым танцоватлэныт. Тэвэ Царэгородцэва Вальа дэн Овчинникова Настьа украинла пэш сай танцоватлышт. Овчинникова Нина, Фурзикова Зойа да Фурзикова Шура марла куштышт. Захаров гармоньым шок ыш. Фурзикова Клавий дэн Фурзикова Ньура шутко-шамычым пэш кэлыштарэн ойлышт.

Самодэатэльный вэчэр пэш интэрэснын, куанымаш дэнэ эртыш. Ончылжымат тыгай вэчэрым чўчкыд-ракрак эртарыза,—манын ончаш толшо колхозник-шамыч ойлышт.

Гэрасимов Саньу.
Оршанкэ район, Вэликополь пэлэ кыдалаш школ.

Каникул жапыштэ мом лудына

Мэмнан Шуар-сола тўнгалтыш школ пэлэн (Ронго р-н) библиотэк почылто. Библиотэкыштэ тўрлö кнага-шамыч улыт. Утларакшым мэ А. Пушкинын, Л. Толстойын, М. Горькийын, Н. Островскийын, моло кугу писатэль-шамычын произвэдэньыштым лудына.

Щэрбаков Йыван

А. С. Пушкинын „Капитанская дочка" лўман кнагажым, Н. В. Гогольын „Рэвизор" кнагажым лудын пытарэнам. Кызыт Н. А. Островскийын „Как закалялась сталь" кнагажым лудаш тўнгалынам.

Мочалов Пэтыр.
Оршанкэ район, Вэликополь пэлэ кыдалаш школ.

Кугу коклала пэлэ кыдалаш школышто (Шэрнур район) тунэмшэ-шамыч руш кугу поэт А. С. Пушкинын, М. Горькийын, Л. Толстойын да Чэховын возымо произвэдэньэ-шамычыштым йöратэн лудыт.

Богданов Сэвур.

Красноймар пэлэ кыдалаш школ пэлэн библиотэк почылтмылан тунэмшэ-шамыч пэш куаныштэ. Йара жап годым кас йэда сылнэ литэратур лудаш коштына. Утларакшым А. Пушкин дэн Н. Островскийын возымо произвэдэньэ-шамычыштым лудыт.

Альошин М.
Звэнига район.

Сылнэ литэратур лудаш мый пэш йöратэм. Кнага—мыйын йолташэм. Ик кэчымат луддэ ом чытэ. Тэний А. С. Пушкинын возымо произвэдэньэ-шамычыштым лудын пытарэнам. Ындэ умбакыжым М. Лэрмонтовын, М. Горькийын, моло писатэль-шамычын произвэдэньыштым лудаш тўнгалам.

Таныгин Тарас.
Ронго район, Кугэнэр ПКШ.

Катокым ыштышна

Мэ, Чиркэ пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ-шамыч, шкэнан школ шэнгэлан катокым ыштышна. Коньки дэнэ каток ўмбалнэ ўчашэн-ўчашэн мунчалтэна.

Арс. Фэодоров.
Пэктубай район.

Бэлов йолташ пионьэр пашам ок вуйлатэ

Курык-ўмбал тўнгалтыш школышто (Сотнур район) пионьэр отрьадым шукэртак организоватлымэ. Отрьадыштэ пионьэр-шамыч йатырак улыт. Тэнийсэ тунэммэ ийыштэ тидэ отрьад пашажым йöршöш ок ыштэ манаш лийэш. Нойабрь тылзыштэ ик сборым эртарымэ да тулэч вара ик канат лийын огыл. Галстукым пэш шагал пионьэр-шамыч пыжыктат. 4-шэ классыштэ тунэмшэ-шамыч кокла гыч Николайэва вэлэ галстук дэнэ коштэш. Тудыжымат галстук дэнэ коштмыжлан йужо учэникшэ воштылэш. Тыжэч рашак, пионьэр-шамыч галстукын значэньыжым огыт шинчэ.

Отрьадыштэ пашам сайын ышташ чыла условийат уло. Горнымат, барабанымат налмэ. Школ вуйлатышэ шашкым, шахматым, домином налын пуэн. 5 тўрлö газэтым выписатлымэ. Сэньтабрь тылзыштэ пионьэр уголокым организоватлымэ ыльэ. Но пионьэр паша йöршынат ок кай. Пэрэмэн жап вэсэлан ок эртэ. Йужо учэник-шамыч шашкэ шахмат дэнэ модыт, йужышт газэтым луцыт, а утларакшэ лўнкэн куржталыт.

Отрьад вожатый Бэлов А. Ф. пионьэр пашам сайын вуйлалта ыльэ гын, йоча-шамыч вэсэлан канат ыльэ. Бэлов йолташ пионьэр пашам ок аклэ.

И. Фэдотов.

Вöдыр дэн Микалэ осал пашам ыштылыт

Мочалов Вöдыр дэн Мочалов Микалэ Руйа-Сола пэлэ кыдалаш школышто тунэмыт. Нуно ындэ изи огытыл. Кайыкым орландараш огэш кўлым пэш сайын шинчат. Тугэ гынат, шинчымышт ўмбачак нуно осал пашам ыштылыт. Тэвэ каникул жапыштэ Мочалов Вöдыр дэн Мочалов Микалэ тўчаш дэнэ кайыкым кучаш пэш вийан пижыныт. Нуно кайыкым кучат да шўшкылын кочкыт.

Учэник шамыч Вöдыр дэн Микалын осал пашаштым нэргэн погынымаштэ кангашашт кўлэш. Кайыкым орландарыман да пытарыман огыл, а тудым пагалаш, пукшаш кўлэш.

Кужэрский дэн Нулгэрский.
Ронго р-н.

Палэныт

„Йамдэ лий" газэтын 29 дэкабрьыштэ лэкшэ номырыштыжо Ник. Шабруковын сўрэтшым пуртэн улына ыльэ. Тидэ сўрэтым эн ончыч Иошкар-Ола район, Арбан пэлэ кыдалаш школ гыч Спичкин Архип дэн Сотнур район, Кугу Парат пэлэ кыдалаш школ гыч Краснов Йыван палэныт.

Ответственный редактор— К. А. ЛЭНСКИИ.

Упол. Марлита № А—7. Тираж 19527 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком орган. Савыктышэ „М. К."